

temveč klerikalni voditelji, resolucijo za občo volilno pravico.

In da se je klerikalna stranka zvesto držala svoje parole, izrečene po dr. Šusteršiču na znanem shodu v bivšem Kat. domu, je pa še vsemu slovenskemu svetu dobro v spominu. Prazen je izgovor, da ni napredna stranka preskrbela po kritja, in da naš davkoplačevalec ne zmore toliko novih bremen. To so fraze!

Vprašamo: Kje je: 1.) imenik onih »5000 kronarjev«; 2.) kje so oni predlogi, ki jih je stavila — po zagotovitvi dr. Žitnika — klerikalna stranka v deželni zbor v zadevi regulacije učiteljskih plač in v državnem zboru v sanacijo deželnih financ; 3.) kje so oni epohalni nasveti finančnega genija, dvornega svetnika v pokoju Fr. Šukljeta, ki jih je objavljala »Slovenec« in ki so zagledali beli dan še v posebni brošuri? — Odgovoritel!

Dalje! Naš narod ni tako ubožen, kakor vpijejo njegovi izkoriščevalci, zakaj ako bi bil toliko ubožen, kako li more zidati take velikanske zavode, ki veljajo kar na milijone, kakor so oni v Št. Vidu? Kje li dobi naš narod toliko denarnih sredstev, da zida toliko in tako luksurijskih cerkvá, a poleg teh žrtev pa še znosi nebroj kron raznim duhovnikom, ki zapuščajo na tisoče imetja, in kje li dobe ti oznanjevalci narodnega uboštva toliko sredstev, da so lahko kar v dveh deželah veleposestniki?!

Čudom se pa čudimo, zakaj ne sporoči nihče teh varuhov našega kmeta, kdo bo plačal oni davek, ki ga bo porabila država v izboljšanje duhovniških plač? Mislamo, da pride pač malo več na Kranjsko, kakor pa bi prišlo pri regulaciji naših plač.

Z onimi famoznimi 25% draginjske doklade oženjenim so hoteli ravno klerikalci popolnoma preprečiti regulacijo naših plač. Zakaj oni so kalkulirali tako-le: Vsemu učiteljstvu že principialno ne dovolimo poviška, omejili se bomo le na oženjene. Ker bo pa narodna napredna stranka vztrajala na svojem stališču — vsem ali pa nobenemu — preprečimo vso zasnovano regulacijo, in potem bomo vpili: »Glejte prijatelji! Taki so! Mi smo bili za to, a liberalci niso hoteli«.

A ker je narodno-napredna stranka uvidela, da je bolje vsaj nekaj kakor nič, se je vdala ter sprejela predlog »25% draginjske doklade«.

Poudarjamo pa, da ves odium pade sedaj na klerikalno stranko, in da je ravno s tem predlogom klerikalna stranka zaigrala svojo zadnjo zaslombo celo med ono peščico slovenskega učiteljstva, ki je stala še do sedaj v »Slomškovi zvezi«.

Ako bi se bila klerikalna stranka zavzela za splošno izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja, bi pač sprejela nasvetovani predlog o 25% vsemu učiteljstvu s pripombo, da se deželnemu odboru ali pa šolskemu odseku naroča, da prouči do prihodnjega zasedanja vir novih dohodkov v pokritje deficita, ki ga povzroči regulacija naših plač.

Učiteljstvo se več ne dá voditi za nos.

△

Regulacija učiteljskih plač v deželnem zboru goriškem.

V XIV. seji zasedanja deželnega zbora goriškega dne januarja 1903. se je prvič resno pretresoval zakon zaradi regulacije učiteljskih plač. O načrtu se je pisalo v tem listu in drugod že toliko, da se ni treba spuščati v podrobnosti. Po večjem ustrezu predlogu učiteljstva samega. Dopisnik z Goriškega je očital ponovno v »Edinosti«, da deželni odbor goriški ni imel in nima resne volje rešiti to vprašanje. Dopisnik očita deželnim poslancem, klerikalnim in liberalnim, slovenskim in italijanskim, da rešitev učiteljskega vprašanja nalašč zavlačujejo. Očitaneje je deloma tudi opravičeno.

Nisem se dosedaj o tem vprašanju nikjer oglasil v listih. Ako storim to danes, storim z namenom, opozarjati učiteljstvo na to, da je pot, katero je nastopilo, t. j. pot samopomoči, prava.

Naj se torej po tej poti bojuje dalje, po drugi strani pa, da opozarjam na korak, ki ga mora učiteljstvo samo storiti, da doseže višje potrjenje načrta, ki je bil sprejet v zadnjem zasedanju.

Za zakon v obliki, kakor je danes, sem se jeseni l. 1902. potezal v deželnem zboru sam izmed deželnih poslancev. Izrekel sem na zborovanju učiteljstva cele dežele v Gorici, da je rešitev učiteljskega vprašanja najnujnejša zadeva za deželni zbor goriški, da se mora zakon sprejeti brez pridržka in da se pokritje dobi, ako se ima resno voljo. To svoje principijalno stališče sem v seji dne 2. januarja 1903 označil približno tako-le: »Stojimo danes pred socialnim vprašanjem, katerega eminentna točka je tudi ta, o kateri danes obravnavamo: načrt učiteljskega zakona. Ako ne bomo zastopali načela, da gre učitelju ono stališče v znanju, kakor ga zahteva moderna veda in narodna ekonomija, potem je sploh zastoj, da se brigamo za učiteljsko vprašanje. Ena temeljnih točk naše dobe pa je, da je pouk ono, česar potrebujejo najbolj vsi stanovi in v prvi vrsti kmetijski stan. Kar kmeta najbolj tepe, je navednost in neumnost. Ako hočemo to odstraniti, moramo imeti sposobnega učitelja. Učitelj mora biti kvas, ki naj dvigne ljudsko meso. Kakor hitro priznavamo ta princip, ne smemo več barantati, marveč izreči se moramo za eksistenčni minimum 1600 kron, kakor ga priznava državni zakon o osebnem davku in v tem smislu tudi urediti plače in pokojnine. — Glede finančnega vprašanja sem opozarjal, da zahtevamo od vlade podporo za regulacijo učiteljskih plač, da si nimamo nikakega zakonitega razloga za to, da po drugi strani naš deželni zbor ne uporablja državnih fondov, do katerih imamo pravico, kakor tudi da vedno jadicujemo, da je goriška dežela revna, da pa vendar dajemo preko naših moči različne tudi nepotrebne podpore.

Naše deželne finance je lahko sanirati. No, velja izrek: C'est le savoir faire qui drune le courage.*)

Poudarjal sem tudi, da s priznavanjem učiteljskih plač v minimalnem znesku 1200 kron misimo morda naklonili več, kakor je imel učitelj l. 1870., marveč smo glede na draginjo in gospodarski položaj le prilagodili njega plačo s sedanjimi razmerami, da pa učitelj dejanski ne dobi več kakor ob prvem deželnem zakonu. S klerikalsem: »Pokritje mora biti le konsekvence našega današnjega sklepa. Mi moramo zakon votirati brez pridržka, pokritje se mora dobiti.« (Dalje.)

*) Znati se mora — to dela pogum!